

Odklonsko ali deviantno je vsako ravnanje, ki krši družb norme in s tem odstopa od pričakovanj in zahtev neke družbe ali družb skupine. **Konformno** je vsako ravnanje, ki je skladno z družb normami. **Opredeljevanje dejanja kot odklonskega je kulturno in družb pogojeno**: kje je bilo storjeno, kdo je storil, kdaj, konkretna situacija. Odklonska ravnanja razdelimo v tri sklope: **kršenja neformalnih družb norm, kriminalna dejanja, izjemna ravnanja**.

SOCIOLOŠKE TEORIJE: funkcionalistična (Durkheim): odklonskost je univerzalno in nujno družb dejstvo, saj kolektivna zavest (skupne vrednote in norme) ne deluje na vse člane enako. Nekateri pos v družbi zaradi različnih okoliščin kršijo družb norme. **Odklonskost je za vsako D nujna, saj jo ta potrebuje za svoj obstoj**. Družbe same ustvarjajo odklonskost, ker je zanje funkcionalna (koristna) in pozitivna, ker: - **utrjuje konformnosti večine**; kazni, ki sledijo odklonskemu vedenju ohranjajo odklonskost v koristnih okvirih, saj po eni strani potrjujejo obstoječe norme in vrednote tako, da postavljajo jasno mejo med dovoljenim in prepovedanim ravnanjem, po drugi strani pa služijo kot svarilo večini, da se izogiba kršitvam; - **omogoča družb spremembe**, razvoj. **Durkheimov koncept anomalije**: to je družb stanje, do katerega pride zaradi slabitve družb zavesti in pos niso več pripravljeni ravnati v skladu z družb normami. Vedno večji individualizem ljudi vodi v sebičnost in svoje vedno večje potrebe zadovoljujejo, ne da bi se ozirali na soljudi. **Mertonova teorija odklonskosti**: za obstoj družbe je nujno potrebno soglasje glede temeljnih vrednot. Drugače kot Durkheim pa pojasnjuje razloge za nastanek anomalije.

Vzrok zanjo vidi v pretiranem poudarjanju družb zaželenih ciljev, za dosego katerih obstajajo družb določena sredstva. Ker vsi pos nimajo enakega položaja v D, s tem pa tudi ne enakih možnosti za doseganje ciljev, pride v družbi do strukturne napetosti (izhaja iz anomalije) – razkoraka med cilji in sredstvi. Vsi pos torej nimajo možnosti, da bi cilje dosegali na družb sprejemljiv način, zato se pojavi odklonskost. Odklonskost je tako po Mertonu normalen način prilagoditve strukturni napetosti. Razlikuje pet načinov prilagoditve: konformizem (imajo cilje in sredstva, sprejmejo oboje, vrednote izpolnjujejo na družb sprejemljiv način, sr in višji sloji), inovatorstvo (imajo cilje, sredstev ne, nižji sloji, cilji so jim zelo pomembni, nimajo pa možnosti, da bi jih dosegli v skladu z obstoječimi normami), ritualizem (nimajo ciljev, imajo sredstva, opustijo cilje, ker jih na legalen način ne morejo doseči, nižji sloji), ubežništvo (zavrnejo cilje in sredstva in tako rešijo konfliktni položaj, se zapijejo, ker ciljen na legalen način ne morejo doseči, nelegalnega pa nočejo ali ne znajo uporabiti), uporništvostvo (zavrnejo obstoječe vrednote in norme, vendar poskušajo oblikovati nove). Inovatorji so najbolj odklonski. **Teorije odklonske subkulture**: skušajo pojasniti pojave odklonskega vedenja med mladimi (predvsem moškega spola), ki pripadajo delavskemu razredu in ustvarjajo različne mladostniške združbe. **Albert Cohen**: odklonska subkultura se oblikuje kot posledica zavračanja prevladujočih vrednot in norm neke družbe, ker imajo mladi iz nižjih družb slojev omejene družb možnosti. V svojem delu prestopniški fantje je ugotavljal, da t.i. fantje iz uličnega vogala doživljajo statusno frustracijo, saj so zaradi svojega nizkega izhodiščnega družb položaja zapostavljeni v primerjavi z mladimi iz višjih slojev. Posledica statusne frustracije je vedno večji odpor do življ stila in vrednost sr razreda in oblikovanje pogosto povsem nasprotnega sistema norm in vrednot, znotraj katerega lahko dosežejo lastno potrditev. V odklonski subkulturi so cenjene oblike ravnanja: kraja, vandalizem, nasilje, saj s tem najbolj nasprotujejo vrednotam družbe. **Teorija etiketiranja**: odklonskost kot družbeno dejstvo ne obstaja: odklonsko je samo tisto, kar nosilci družb nadzora označijo kot odklonsko. Teorija temelji na ugotovitvi, da se ljudi, ki storijo neko odklonsko dejanje, označi kot odklonske in ta etiketa se jih drži tudi pri vseh prihodnjih ravnanjih. Posledica teh predhodnih oznak je, da se pričnejo tudi sami dojemati kot odklonske in v skladu s tem tudi ravnajo – razvijejo odklonsko identiteto. **Konfliktne teorije**: posebej izpostavljajo pomen družbene moči pri opredeljevanju odklonskosti. Norme v družbi postavljajo močni, postavljene pa so zato, da ščitijo njihove interese. Kot odklonsko je v takšnih okoliščinah opredeljeno vse, kar ogroža te interese in je drugače sankcionirano za pripadnike različnih družb slojev. **Iskanje grešnega kozla**: odklonskost je pogosto opredeljena kot znač ljudi, ki imajo majhno družb moč, ker so družb zapostavljeni. V obdobjih družb kriz, ko se povečuje nezadovoljstvo, so ti ljudje primeren objekt za sproščanje družb frustracij. To je t.i. pojav iskanja grešnega kozla, ko se pripadnikom verskih, rasnih, etničnih manjšin pripiše krivda za vse, kar je v družbi narobe in se jih pogosto tudi kaznuje. Iskanje GK umetno spodbudijo tudi ljudje z veliko družb močjo, da odvrnejo pozornost od lastnih nesprejemljivih ravnanj.